

Landskap: Småland Upptecknare: Anna Franberg, Herusharna
Härad: Berättare: Johan Nete, Jönköping
Socken: Jönköping Berättarens yrke: skräddare
Uppteckningsår: 1967 Född år 1909 i Kalix (L)

Skräddare, sömmerskor och konfektion: s. 1-17 LMF 131

(foton s. 13-17, tills.

10 st. i mg. nr.:

Σ: 2:46:10-11

Σ: 2:47:1-4.)

avskr. av räkning s. 17a

16731:1.

ACC. N:R M. 131

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lu F 131

Lönköping hade förr en massa skrädderier, stora rörelser, och små. Numera finns det knappast någon kvar. Av de sista firmskräddarna var det Land Kvist över allt på nu, och så Dahlin, men han har fått hjärnblödning, och ingen har tagit efter dem. Det finns någon en staka s. k. lagg skräddare kvar, som gör lite ändringar och smärre sömnad, men det är äldre folk och det är en lönande rörelse.

Och så är det skräddaren Nake, som är berättaren. Han har inte ännu slutat med skrädderiet, men han har nästan övergett sitt fina yrke och handlar nu med antikviteter, vilket är mer lönande.

1920 ansågs det vara ett fint och lönande yrke att vara skräddare. Först gick Nake till i Kalix, Låra. Fadern var kolare. Sen var det Stockholm för vidare utbildning på Sv. till skärarakademin.

15/2-67

16731:2.

ACC. N:R

M. 131

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

800 kr. kostade det. och 1933, på Ministers
fällskåsar a kade mi i London, den gick på
husen lappan. Sen arbete i Jönköping på
finare skrädderiet.

Allt fint numera är skräddarsytt eller design.
Man talar om skräddarsydda lokaler, sjukhus.
Skräddarsydda överkast och gardiner.

Reklamen köi gärna med ordet. Skrites där.
kan det låta, att den och den människan
är som skräddarsydd för det och det
ämnet.

- Fleur vore det att skaffa en skräddarsydd
kostym? Där ordet hör hemma.

Vi börjar med männen.

Avissament? (i måttbok ifrån Skåstad) är det samma som
i tyska måttskema, armlochs vortritt, (ärmföretäde.)

Måttet lages från mitten av ryggen, strax under
armhålan till i bedd med axeln, en rak linje neråt.

16731:3.

ACC. N:R M. 131

3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

På normalfiguren är detta mått i regel 34 cm.

Redskapen har J. L. Saxon beskrivit i någon bok. men här är det de gängse benämningarna, som används fortfarande inom yrket. En del benämningar till. ex. bullvask, mores och presshåst, användes också på Rydhus skrädderi i Skärstad. Här är skr. Naks verktyg.

På fotografi nr. ett ser man bullvask. Den är 47 cm. lång, 28 cm hög, eller bred, den smalaste delen 16 cm. halv månförmig och dubbel skiva av ek och fur. utgröpt handtag för att underlätta flyttningen av den tunga brädan. Denna används vid hård pressning av kavajkanter och slag.

Sen är det, pålsnings soldaten, 40 cm lång, för pressning av sömmar vid framkanten och för speksiga hörn på kragarna.

se sid. 13

Den lilla brädan kallas slibord /möjl. miss-
uppfattade uppst. och det var ^(sömpress.) någon av de andra
bräderna) Den användes för utpressning av fätsömnen.

På foto nr. 2 finns bullvasken och gräshästen, se sid. 13.
den är 62 cm lång, 20 höjd, 26 cm bred.

På denna ligger, ärmgrässlappar eller
dampdyna. och där bred vid, Moses.
"Den är vattnet dragne." Som man flöt
då man pressade ut sömnarna.

Och så är det könet på fäts rings soldaten
och slibordet. Och sakerna ligger
på det stora arbetsbordet.

På nr. 4 syns en modern sammets press.
Den är med taggad stålskiva.

På nr. 5 finns presshästen och en stelpress.
klädd med tyg. (tillv. av skräddare Kate.)
Dampkraft användes till pressning i st. för
dampborsten. Regel gjorde

se sid. 14

" "

skräddarna för, sina verktyg gjälva
eller bestälde man dem hos bysnickaren.
De fanns ej att köpa i handeln.

nr. 6 visar rygmaskin och arbetsstol.

nr. 7 Mozes och Patas.

nr. 8 Mäster gjälv i arbete. Samt en vit
stälming med tvärlåsar att hänga kläddelar
på. nr. 9 visar äldre verktyg.

saxen väger 1 kg. 2 kg.

nr. 10 mörsken på väggen, av brun papper.

nr. 11 Gleser i skymningen.

Numera är det bara ett fåtal ur överklassen,
akademiker, till ex läkare, tandläkare, som
har huskur med liknande arbeten, och med
höga inkomster. Då kan både hant och hant
beställa skräddarsytt. En del riksdagsmän
och T.V. folk. och så en del personer av alla
klasser, som har deformerade kroppar. Aldre

se sid. 15

" " "

se sid. 16

" "

se sid. 17

" " "

16731:6.

ACC. N:R

M. 131

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6

skräddare - änkor, sätter en ära i att ha skräddarsytt och stuenta i dagens mode.

Annars är det mest jack och smocking som sys. Inke alls överrockar eller vanliga herr kostymer tillmellan och under klassen.

(uppt. föredrar att använda den äldre grepperingen av mammaskorna). Uniformer till armen sys på deras verkstäder. Övriga uniformer sys efter mått

som sen skickas till konfektionsfabriker, till ex: Borås. Och det finns en del fabriker som har sådana färdiga.

I Ensta sys man diakonissuniformer själva på deras verkstad. Sjuksköterskorna vid lasarettet i Jkp. får skaffa sina uniformer där de kan. Det finns syateljéer, på Krostergatan till ex. där de kan beställa. Sylönen går billigast på hundra kr. för en klänning, men priserna är olika på olika ateljéer. Det finns, som för 200kr.

16731:7.

ACC. N:R

M.

131

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Arbetslönen för en skrädder sydd damdräkt
är ungefär som för en kostym.

1945 var arbetslönen hos Skoglund's skrädderi
i Jkp. för byxor 40 kr. väst 35 kr. kavaj 150 kr.
priserna höll sig så ungefär, till 1955, sen
har de gått uppåt. nu är arbetslönen:
kavaj, 250 kr. väst 60 kr. byxor 65 kr.

Skräddaren i litteraturen: historien om
 honom, som ej fick ihop mer än till,
och inte ens det, en van stumme.

Burnes? har väl skrivit: Djävulen och
skräddarna.

berättarna hittar inga salesätt eller
ordspråk om skräddaren.

16731:8.

ACC. N:R

M. 131

dubbel 8

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Obs!

Viste var
samma skräddare
som a sid. !
det gällerSkräddare verktyg.

I förköping, Smålandsq. 16 är en skräddare verkstad, men mästare där, Ryr numera inte så mycket. Han har nästan helt gått över till att sälja antikviteter, vilket är för tillfället mera lönande.

Bland verktygen är främst, symaskinen, en Huskvarna. Den lilla handmaskinen är kommen i från Gräma och är av engelsk fabrikat och står där mest som en kuriositet, och denna har mästare ej använt.

Bullvarken, är halvmanformig, 74 cm lång, 28 höjd (eller budd) 16 smalaste delen. Derma platta är dubbel, hälften av ett och hälften fjerr.

Den används vid hård gressning av kavajkanten och slag. Till uttag i trådar öppre vid rundningen underlättar flyttandet av denna.

Prässhåsten, kan vara olika i storlek, denna är 62 cm lång, 20 cm hög och 26 bredd, öppre vid.

16731:9.

ACC. N:R M. 134

Dublet 9

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Frälsnings soldaten, kallas den bräda med en smal
kåkant. Den är 40 cm lång, och används för
pressning av sömmar vid framkanten på
kavajer m.m. och för spetsiga hörn på kragearna.
Brädan för byt sömmarna, sömprässen, var
ungefär 2 dm lång.

Sen var det dampträet, som var lite
smalare än - brädan, sömprässen. Den användes
i st. för dampbordet, som också ibland
användes.

En liten axelpress, används för att pressa
axelsömmarna vackert.

Och så finns sammetspressen, som är av
modernare slag med skivor av stålmatte,
om det vore tyg, skulle jag skriva - plysch av stål.
I regel gjorde skräddarna dessa saker själva,
om de var lite hända med det, annars kunde
de beställa dem hos någon snickare.

16731:10.

ACC. N:R

M.

131

10 ~~131~~FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

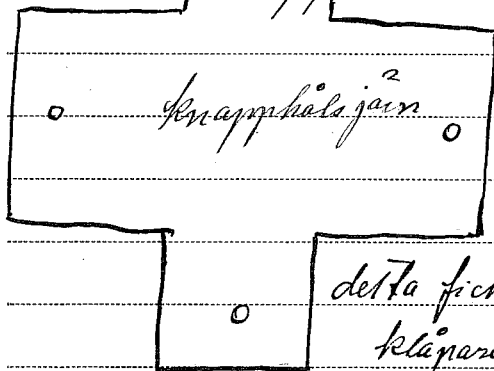
Dessa av-fotograferade, har mäs ter själv gjort.
(och beskrivna)

Sen har han ärm press lappas, damp dynor, för att
pressa ärmarna nere vid.

~~Ständigt~~ ^{manuset} som ändrades, som behövdes i längd och bredd.
 ~~Ständigt~~ ärm mönster, hade alla skräddare, även
 för. Däremot var de andra mönstren mer
 individuella och klyptes efter måtten.

Den lilla avlånga reellen är något fiber, som
 man flötte lygget med, vid pressningen,
 kallas för, moses, alltså "den i vatten dragne".
 Syringar och var använde samma.

För Knapphålen finns Knapphåls järnet, ung.
 som på teckningen, och så ett hand-
 lag till.

Hålpiparen ung. som teckn. Den hängdes
 genom övre delen av Knapphålet och
 detta fick den karaktäristiska formen, som vi hemma-
 kläpnare ej lyckas få på Knapphålen.

En vanlig, gammal bordskniv av Solingens
fabrikat och med svart skaft, värms och skyks
över det öppslagna knapphål, som sedan blir
lättna att se och får färdigt ett fullständigt
utseende.

Käldynan, är en liten dyna, fäst på ett
bleckband som spänns på armen, då man
provar på kunden. (eller på handleden) Denna dyna
har mästare gjort själv.

En lädersrem, skivel, finns för språtkniven,
som är en vanlig fjällkniv.

Press och dampraskor finns, givetvis.

Och till skärar saxar. En finns, 40 cm lång
Den väger 12 kg. Med stora mässingskruv.

En mindre och andra saxar.

Mönster hänger på väggen. En perforerings-
saxa till dessa finns också.

År 1922 ansågs skräddare yrket vara ^{yrke} dött. Denna

16731:12.

ACC. N:R

M. 137

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

12
mäster gick i lära i tre år i Kalix där
familjen bodde, reste sen till Stockholm och
förförade sig vidare ^{vid} de finare skrädderierna.

Skrädderierna lämnade ett byx och väst
sömnad till Kunniga byx och väst söm-
merskor som sydde och pressade plaggen
i sina hem. De var mest ogifta
kvinnor, yrket ansågs för fint
och bra betalt.

Lindholms till ex. hade sådana sömmerskor.

i från Stads traditioner 126. ser man en skräddare
i sitt hem. på fotografi i början på ceket.

Fotografier i arbetsmiljön tycks saknas även
närken skapar, som upp teckenaren efterfrågar.

M. 16731 : 13.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

Neg. K:2:47:1

Yrskän. av fru Anna Ivanberg. Hustrarna år 1967

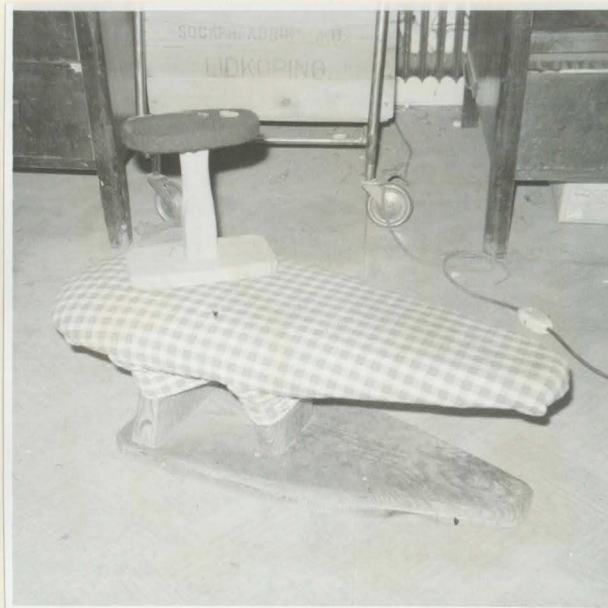
3 skåp!

M. 16731 : 14.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

4

5

Neg. K:2:47:4

Inlämn. av fru Anna Lönberg, Hultskvarn år 1967

M.16731 : 15.
FOLKLIVSARKIVET
LUND

6

Neg. X:2:47:3

7

Neg. X:2:46:11

Enl. av fru Anna Ivanberg, Husbarna år 1967

M. 16731:16.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

8

X:2:46:10

9

Yml. av fru Anna Lönberg, Husbarna i 1967

M.16731:17.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

10

Neg. K:2:47:2

11

Inlämn. av fru Anna Ivanberg, Hålsjöarna år 1967

Avskrift av skräddareräkning insänd av fru Anna Svanberg -
tillhör skräddare Nate, Huskvarna.

Mullsjö den 2 Sept 1905

Herr Ejnar Larsson Brännåsen Debet

till Edv. Zander.

- Skrädderiaffär -

Sept. 2	An 3 mt. kostymtyg	a 7.75	22.25
	Rockfoder		1.00
	armfoder & fick		85
	Lärft & vadd		70
	Västfoder		1.35
	Byxfoder		95
	Knappar 32 Sybehör 45		<u>77</u>
			<u>27.87</u>
	Sytt en Kostym		<u>6.75</u>
		Summa Kr.	<u>34.62</u>

Kvitteras tacksamt

E. Zander

Avskrift Lund 31.3.67 L-E Larsson